

234. 5.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 24 Februari 1933.)

§ 1. Door verscheidene leden werd, blijkens het Voorloopig Verslag, de „oorspronkelijk goede bedoeling” van de Crisispachtwet omschreven als „om in bepaalde gevallen den pachter, die niet in staat blijkt te zijn de pachtsom te voldoen, van die betaling geheel of gedeeltelijke vrijstelling te verleenen”. De ondergeteekenden meenen, dat aldus de strekking van de wet te beperkt wordt opgevat. De wet noemt niet bepaalde gevallen, doch geeft een algemeenen regel ten behoeve van den pachter van wien in verband met de heerschende buitengewone tijdsomstandigheden niet in redelijkheid kan worden gevorderd den bedongen pacht prijs te voldoen. Hierbij wordt slechts de beperking gemaakt, dat de pachtovereenkomst vóór 1 Januari 1932 zij aangegaan. De wet stelt, in tegenstelling van wat het dusgenaamde uitwinningwetje van 1914 (wet van 4 September 1914, *Staatsblad* n°. 444) deed, niet als voorwaarde, dat de schuldenaar niet in staat is zijne verplichting na te komen. De beoordeeling of van den pachter voldoening in redelijkheid al dan niet kan worden gevorderd moet geschieden in verband met de heerschende buitengewone tijdsomstandigheden, anders gezegd: beoordeeld zal moeten worden in hoeverre het nog redelijk is, terwijl door de prijsdaling van de producten de waarde van de opbrengst van het gepachte zeer aanzienlijk is gedaald, van den pachter den overeengekomen pacht prijs, welke op normale tijdsomstandigheden is gebaseerd, te blijven vorderen. Men heeft hier dus eene bijzondere toepassing, gegrond op de bijzondere tijdsomstandigheden, van het remissierecht, een recht dat het Burgerlijk Wetboek reeds kent. Zoowel hier als daar eene tegemoetkoming aan den pachter, wijl de opbrengst van het gepachte buiten schuld des pachters aanmerkelijk beneden de verwachting is gebleven, doch terwijl in normale omstandigheden het risico van schommelingen in den prijs van de producten geheel moet blijven bij den pachter, is dit thans, nu vele prijzen katastrophaal zijn gedaald, niet vol te houden.

Het was dus van den aanvang af te voorzien, dat vele pachters op vermindering van pacht aanspraak zouden kunnen maken. Wat men alleen niet wist, was hoe vaak de pachtvermindering tot stand zou komen door gemeen overleg tusschen pachter en verpachter en hoe vaak zulks zou geschieden door rechterlijke tusschenkomst. Nu is het volkomen juist, dat de laatste rubriek van gevallen veel grooter is gebleken dan aanvankelijk in het algemeen werd verwacht, doch daarmee is op zichzelf de wet niet veroordeeld.

Ook de ondergeteekenden zouden het slechts toejuichen, indien partijen het meer eens werden zonder den rechter in de zaak te mengen. Doch het zou niet baten voor te schrijven, dat de pachter, alvorens zich tot den rechter te wenden, moet trachten met den verpachter tot eene redelijke overeenkomst te komen. Want, welke sanctie zou hieraan zijn te verbinden? Heeft de pachter inderdaad liever eene uitspraak van den rechter, dan zou deze poging tot ondershandsche regeling toch wel tot geen resultaat leiden. Bij deze veronderstelling is het eigenlijk ook niet zoo te verwonderen, dat de poging van den kantonrechter om ingevolge art. 4 der wet eene voor beide partijen aannemelijke regeling te bewerkstelligen zoo betrekkelijk zelden succes heeft — behalve dan bij enkele gerechten. In § 2 wordt hierop teruggekomen.

Toegegeven kan worden, dat bij op de wet gegronde remissie de positie van den verpachter zwakker is dan zonder zoodanige remissie. Wordt de pachter van eene schuld ontheven, dan betekent dit voor den verpachter verlies van eene vordering. Toch is het goed er op te wijzen, dat dit verlies slechts dan reëel is, wanneer de vordering volwaardig is, anders gezegd: indien de debiteur voldoende verhaalsmogelijkheid biedt; en juist dat zal in verschillende gevallen niet zoo zijn, omdat de betalingscapaciteit van de pachters door de buitengewone omstandigheden sterk is aangetast.

Wat echter niet mag gebeuren, is, dat, terwijl op grond van de buitengewone omstandigheden de pachter wordt geholpen, daardoor de verpachter in nog grootere moeilijkheden wordt gebracht dan waarin de pachter verkeerde. Een voorbeeld daarvan is wellicht het in het Voorloopig Verslag vermelde geval van den pachter, die beweerde niet te kunnen betalen, doch op de verklaring van den verpachter, dat hij het geld absoluut niet kon missen, dezen aanbod hem het bedrag van de pachtsom te leenen. Op dit punt wordt in § 2 teruggekomen.

Dat ook de ondergeteekenden van oordeel zijn, dat de wet den gang naar het kantongerecht voor den pachter wat al te aantrekkelijk maakt, blijkt wel uit het feit, dat zij de indiening van het onderhavige ontwerp hebben bevorderd. Het moratorium — gevolg van de indiening van een verzoekschrift om pachtvermindering — wordt door het ontwerp in zijne werking beperkt doordien tusschentijds kan worden beslist in hoeverre de opschorting van den betalingsplicht in stand blijft. In verband met deze opschorting zal rente zijn te vergoeden. In hoeverre nog meer kan worden gedaan, b.v. door de afdoening van verzoekschriften te bespoedigen of door van den pachter naar aanleiding van de indiening van zijn verzoek eenig recht te heffen, wordt in § 2 besproken.

Hoewel de Crisispachtwet hare schaduwzijde heeft, meenen de ondergeteekenden toch, dat alles bijeen de wet niet verwerpelijk mag worden geacht. Men stelle zich slechts voor, dat de wet thans werd ingetrokken. Is men er zoo zeker van, dat niet juist dan van demoraliseering zou kunnen worden gesproken? De ondergeteekenden streven er naar gebleken bezwaren zoo goed mogelijk te ondervangen. Doch er zullen altijd moeilijkheden overblijven, waarin niet kan worden voorzien. Zoo kan de wet wel eene behoorlijke samenstelling van de kamer voor crisispachtzaken bevorderen — wat zij dan ook inderdaad doet —, maar niet garandeeren, dat elke beslissing onberispelijk is. Ter voorkoming van misverstand zij hieraan onmiddellijk toegevoegd, dat, naar de meening van ondergeteekenden, het stelsel van kamers voor crisispachtzaken niet onbevredigend heeft gewerkt.

Nemen de ondergeteekenden de Crisispachtwet dus in bescherming tegenover daarop gerichte aanvallen, zij oordeelen tevens, dat deze wet geheel van karakter zou veranderen, indien daarin een voorkeursrecht voor de pachters of een gematigd continuatie-recht werd opgenomen. Hoe over zoodanige rechten ook moge worden gedacht, bij deze gelegenheid behoeft daarop niet te worden ingegaan.

§ 2. De ondergeteekenden namen er met voldoening kennis van, dat met de indiening van dit wetsontwerp vrij algemeen instemming werd betuigd. Het ontwerp brengt, naast de toepasselijk-verklaring der wet ook op den tuinbouw en eene inperking van de opschorting van de verplichting tot betalen, de vergoeding van rente met het oog op deze wettelijke opschorting.

Ondanks deze instemming werden echter verschillende andere kwesties genoemd, ten aanzien waarvan, naar het oordeel van minder of meer leden, herziening dringend noodig ter hand moet worden genomen.

In de eerste plaats is dan gewezen op de wenschelijkheid van hooger beroep. De beslissingen zouden daardoor billijker worden, de rechtszekerheid zou meer gewaarborgd zijn. Blijkens wat dan verder in het Voorloopig Verslag wordt aangevoerd, wordt hooger beroep verlangd, omdat de kamer voor crisispachtzaken niet de gewenschte rechter wordt gevonden. Partijdigheid, eigenbelang en ondeskundigheid worden als bezwaren aangevoerd. Daar-tegenover stellen de ondergeteekenden — zij gaven dit oordeel

reeds in § 1 te kennen —, dat deze figuur, beroepsrechter bijgestaan door twee deskundige bijzitters, in het algemeen bevestigend werkt. De bijzitters zijn ingevolge de wet juist deskundigen aanzien van de verhoudingen op landbouwgebied. De wet geeft waarborgen tegen eene eenzijdige samenstelling. Mocht waar zijn, dat de bijzitters zich door partijdigheid laten leiden — doch dit is niet het geval, ook niet volgens de kantonrechters — dan zou de partijdigheid van den eenen bijzitter die van den anderen opheffen. Verdedigen de bijzitters een van elkaar afwijkend gevoelen — hetgeen kan voorkomen, ook zonder dat partijdigheid in het spel is —, dan berust de beslissing feitelijk bij den kantonrechter, den voorzitter van de kamer voor crisispachtzaken.

Uitgangspunt is dus, dat het wenschelijk is, dat over crisispachtzaken een college oordeelt, waarin het leeken-element is vertegenwoordigd. Eveneens is decentralisatie gewenscht, opdat plaatselijke bezichtiging, indien noodig, gemakkelijk kan geschieden. Zoo komt men vanzelf tot de kamer voor crisispachtzaken bij het kantongerecht als de voor deze zaken aangewezen rechter. Wat zou nu worden bereikt door hooger beroep op de rechtbanken? Iets meer eenheid; doch zeker geen volkomen eenheid, want waarom zouden alle rechtbanken in deze zaken, waarbij de appreciatie van feiten en omstandigheden het belangrijkste werk is, tot gelijke beslissingen komen? Doch tegenover dit betrekkelijke voordeel staan zeer besliste nadelen.

In de eerste plaats zou met de afdoening van zaken veel meer tijd zijn gemoeid. Waar het hier gaat om termijnbetalingen, welke weer terugkeeren, is eene snelle berechting eerste eisch. In stede van naar verlenging der procedure te streven, is te onderzoeken, of nog niet eene verkorting kan worden aangebracht.

Dan, hoe zou de rechtbank beoordeelen, of de beslissing van de kamer voor crisispachtzaken, waarin twee deskundigen speciaal op landbouwgebied zitting hebben, juist is, terwijl het in deze zaken zoozeer op speciale deskundigheid aankomt? De rechtbank zou allicht, alvorens te beslissen, deskundigen willen hooren. Dit brengt kosten met zich, die of betaald moeten worden door partijen of door den Staat. Noch het een, noch het ander schijnt wenschelijk.

De ondergeteekenden meenen dan ook, dat de Tweede Kamer destijds terecht een amendement, waarvan de strekking was hooger beroep mogelijk te maken, heeft afgewezen. In deze materie is de mogelijkheid van cassatie in het belang der wet voldoende te achten.

Tegen het hooger beroep, wanneer het gaat om een pacht prijs hooger dan f 1000, gelden in beginsel dezelfde bezwaren.

Ook de mogelijkheid, dat de wet eenige richtlijnen zou aangeven, waaraan de kamers voor crisispachtzaken zich zouden hebben te houden, is reeds in een eerder stadium onder oogen gezien. In het oorspronkelijke ontwerp werd gezegd, dat in het bijzonder zou worden gelet op den vermogenstoestand van beide partijen, op den duur waarvoor de overeenkomst is gesloten, op de uitkomsten van het bedrijf voor zoover die door de buitengewone tijdsomstandigheden zijn beïnvloed en op de uitkomsten van vroegere jaren. In de wet is slechts de bepaling opgenomen, dat op de uitkomsten van vroegere jaren mede is te letten. De rest is geschrapt, gedeeltelijk als overbodig, gedeeltelijk als ongewenscht. Wat den vermogenstoestand van partijen betreft, daarop wordt nog teruggekomen. Nu kan men zeggen: laat de wet dan andere richtlijnen geven. De moeilijkheid is echter, dat men of vaste lijnen trekt, welke in concreto onbillijk kunnen werken, of vage richtsnoeren geeft, welke wel de gelegenheid laten om in concreto tot de meest billijke oplossing te komen, doch dan ook eigenlijks niets beteekenen en dus beter achterwege blijven. Wanneer de keuze moet worden gedaan tusschen stringente voorschriften, welke in concreto onbillijk kunnen zijn, en eene soepele bepaling, gelijk art. 2 der wet bevat, aangevuld met art. 6 der wet, dan kiezen de ondergeteekenden de laatste oplossing.

Thans nog een afzonderlijk woord over de financieele positie van partijen. Het crisis-remissierecht, gegrond als het is op de heerschende buitengewone tijdsomstandigheden, waarin de waarde van de opbrengst van het gepachte goed zeer sterk is gedaald,

is objectief toe te passen. In het oorspronkelijk ontwerp van de Crisispachtwet werd — althans in art. 6 — de financieele toestand van partijen vooropgesteld. Ten onrechte. Indien, getoetst aan een objectief criterium, er geen termen zijn voor eene bepaalde ontheffing van betaling, moet die ontheffing niet worden toegestaan omdat de verpachter een vermogend man is. Door dit subjectieve element zoo sterk in de wet in te voeren, zou de rechtsontwikkeling geenszins in goede banen worden geleid. Toch bevredigt het niet, wanneer, om den pachter tegemoet te komen, de verpachter zou worden gebracht in een toestand, welke nog ernstiger is, dan waarin de pachter zonder de ontheffing verkeert. De ondergeteekenden willen dit gevolg door eene uitdrukkelijke voorziening voorkomen, en wel door in art. 6 der wet een nieuw lid op te nemen, luidende: „In geen geval wordt eene ontheffing verleend, waardoor de verpachter in zijne belangen meer zou worden benadeeld dan de pachter bij het niet verlenen van deze ontheffing.” Aan deze voorziening, welke in een Gewijzigd Ontwerp van Wet is opgenomen, is verre de voorkeur te geven boven eene algemeene verwijzing naar de financieele omstandigheden van partijen. Soortgelijke bepaling, als voorgesteld, kwam reeds voor in de Huuropzeggingswet (wet van 25 Maart 1918, *Staatsblad* n°. 182; art. 1, lid 4).

Naar aanleiding van den wensch van sommige leden, dat bij de beoordeeling van de vraag of pachtvermindering behoort te worden verleend, met de bedrijfsresultaten van de laatste vijf jaar zal worden rekening gehouden, zij er op gewezen, dat in art. 6 der wet de uitkomsten van vroegere jaren reeds worden vermeld, als factor waarop bij de beslissing is acht te slaan.

Algeheele ontheffing van de verplichting tot betaling van den pacht prijs komt terecht slechts betrekkelijk zelden voor. Er zijn gevallen denkbaar, waarin die ontheffing niet onbillijk is. Om over het geval, dat zich volgens het Voorloopig Verslag te Appingedam heeft voorgedaan, een billijk oordeel te vellen moet men van alle bijzonderheden op de hoogte zijn.

Wie pleit voor afschaffing van de mogelijkheid van algeheele ontheffing, zal tevens moeten kunnen aanwijzen hoever de ontheffing dan wel mag gaan. Genoemd is een percentage van 50 pct. of van 75 pct. Doch elk percentage is willekeurig en beperkt de mogelijkheid om tot eene billijke beslissing te komen. Het aantal gevallen, waarin vóór 1 November 1932 door den rechter behoefte werd gevoeld aan eene vermindering van meer dan 50 pct. was toch nog \pm 650, boven 75 pct. \pm 115. Bovendien zou het gevolg van het stellen van een maximum percentage in de wet kunnen wezen, dat dit maximum in de praktijk al te vaak het percentage van de werkelijke ontheffing zou worden. Eene vagere begrenzing zou geven de bepaling, dat het verschuldigde bedrag nooit lager zou mogen worden gesteld, dan de op den verpachter drukkende lasten, waaronder begrepen eenige (welke?) vergoeding wegens kapitaalrente. Doch aldus zou de omstandigheid, dat de verpachter veel meer geld in het goed kan hebben gestoken dan het thans waard is, wat de pachtsom betreft geheel komen ten laste van den pachter. Het is dan ook niet te verwonderen, dat ter aanvulling van deze bepaling wordt gezegd, dat desnoods in bijzondere omstandigheden meer reductie zou kunnen worden gegeven. Zoodanige aanvulling ware inderdaad onmisbaar, doch doet ook den regel te niet. Juist is overigens de opmerking, dat het niet billijk is de geheele zwaarte van de minder gunstig geworden economische omstandigheden alleen op één der partijen te laten drukken. Doch dit zou ook niet in overeenstemming zijn met het karakter van eene *tegemoetkoming*, dat de remissie moet hebben.

Vele leden hebben herziening van art. 10 der Crisispachtwet bepleit. Dit artikel stelt partijen vrij van kosten en bepaalt wijders dat de kosten worden gedragen door den Staat. De bepaling is voldoende duidelijk. Maar voor wijziging is veel te zeggen. Inderdaad is het in deze tijden, waarin zuinigheid een eerste eisch is, niet gewenscht het geheel der kosten op den Staat te doen drukken. En niet minder juist is, dat, wanneer de belanghebbende eenige vergoeding moet geven, dit tegen kan gaan het indienen van verzoekschriften, welke beter achterwege konden blijven. De beste oplossing achten ook de ondergeteekenden de heffing van een vast recht van f 5 voor elk verzoek-

schrift. Dat recht worde dan ook algemeen geheven. Een beroep, dat men het slecht missen kan, worde niet toegestaan; anders staat te vreezen, dat al zeer velen zich op hun financieelen toestand zouden beroepen om aan de betaling te ontkomen en dan ware weinig of niets gewonnen. Volgens het Gewijzigd Ontwerp van Wet wordt aan art. 2 der wet een lid toegevoegd, luidende: „Ter zake van elk verzoekschrift stort de verzoeker ten kanton-gerechte een bedrag van f 5 ten behoeve van den Staat.”. Wijders wordt nog (in het nieuwe art. 4 der wet) bepaald, dat bij niet-tijdige storting de verzoeker in zijn verzoek niet ontvankelijk wordt verklaard.

Van deze regeling der kosten behoeft niet te worden geducht, dat het vele verzoeken zal onmogelijk maken, welker indiening gerechtvaardigd is.

Inderdaad geeft art. 2 der Crisispachtwet geen duidelijk antwoord op de vraag of een verzoekschrift reeds kan worden ingediend vóór dat de pachttermijn vervallen is. De gelegenheid daartoe ware niet zonder meer af te snijden. Een bevredigend resultaat wordt verkregen door te bepalen: „Het verzoekschrift wordt ingediend niet eerder dan 14 dagen vóór het vervallen van den pachttermijn en niet later dan 14 dagen na den vervaldag.”. Aldus doet het Gewijzigd Ontwerp van Wet door wijziging van het eerste lid van art. 2 der wet.

Het is waar, dat de Crisispachtwet niet voorschrijft, dat het verzoek moet zijn gemotiveerd, en evenmin, dat het verzoekschrift moet inhouden een bepaalden eisch. Overweegt men echter een dergelijk voorschrijf alsnog te geven, dan doet zich onmiddellijk de vraag voor, welke sanctie daarop zou zijn te stellen. Moet niet-ontvankelijkheid volgen als het verzoek niet voldoende is gemotiveerd? Doch hoezeer leent zich de vraag der al of niet voldoende motiveering voor subjectief inzicht! Zou een verzoek moeten worden afgewezen, terwijl de ontheffing redelijk is, alleen omdat de verzoeker niet die argumenten heeft aangevoerd, welke de rechter beslissend acht? En wanneer de verzoeker eene bepaalde ontheffing moet vragen — hij vraagt b.v. 50 pct. —, is het dan niet vreemd daaraan eene opschorting van betaling van den *geheel* termijn te verbinden? Beperkt men echter de opschorting tot het percentage, waarvoor ontheffing wordt gevraagd, dan lokt de wet zelf uit, dat dit percentage door den verzoeker in zijn verzoekschrift zoo hoog mogelijk wordt gesteld. Men houde ook in het oog, dat het hier geldt eene request-procedure voor het kantongerecht, ten aanzien waarvan niet de strenge formeelen voorschriften kunnen worden gesteld, welke wellicht op hun plaats zijn bij eene rechtbank-procedure, waarbij men dan ook den bijstand van een procureur niet kan ontberen.

Deze overweging leidt er ook toe af te zien van den eisch, dat het verzoekschrift in duplo wordt ingediend, ten einde één exemplaar aan den verpachter kan worden toegezonden. Trouwens de verpachter zou van die toezending slechts profijt hebben, indien het verzoekschrift aan de voorwaarden voldeed, welke blijkens het vorenstaande door de wet juist niet kunnen worden gesteld.

In de lijn om de behandeling niet te formeel te maken ligt het evenmin om een oproepingstermijn te stellen van b.v. 8 vrije dagen. Het mag bij het begin van de toepassing van de Crisispachtwet wel eens zijn voorgekomen, dat de termijn van oproeping te krap is genomen, thans is voldoende ervaring verkregen om dit punt aan de kantongerechten over te laten, die met de verschillende omstandigheden rekening kunnen houden. Er zijn gemakkelijk gevallen denkbaar, waarin door een oproepingstermijn van 8 vrije dagen de afdoening der zaak noodeloos zou worden vertraagd. En — het zij hier nog eens herhaald — snelle afdoening is te bevorderen.

Eene snellere afdoening zou slechts schijnbaar worden bevorderd, indien vaste termijnen voor de afdoening werden gesteld in plaats van het „zoo spoedig mogelijk” van de wet. De verzoekschriften plegen op bepaalde tijden binnen te komen. Zij moeten zoo spoedig mogelijk worden afgedaan. Worden termijnen gesteld, zij zouden noodgedwongen moeten worden overschreden.

Veel belangrijker is de vraag, of de bemiddelingspoging van den kantonrechter, voorafgaande aan de behandeling door de

kamer voor crisispachtzaken, is te handhaven. Volgens het Voorloopig Verslag zijn sommige leden voor afschaffing, andere daartegen. Doch daarna volgt weer de mededeeling, dat van meer dan één zijde er op werd aangedrongen het overleg in plaats van aan den kantonrechter aan de kamer voor crisispachtzaken op te dragen. Daarbij wordt verwezen naar het *Weekblad van het Recht* van 14 Januari 1933, n°. 12540. De ondergeteekenden vestigen tevens de aandacht op hetgeen de kantonrechter te Assen schrijft in het *Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie* van 21 Januari 1933, n°. 3291, onder het hoofd: „Wijziging van de Crisispachtwet 1932”.

Deze kwestie is niet afgedaan met de gemaakte opmerking, dat de bemoeiing van den kantonrechter een essentieel element van de in de Crisispachtwet 1932 neergelegde regeling uitmaakt. Deze bemiddelingspoging heeft, hoewel enkele kantonrechters daarmede aardige resultaten hebben bereikt, in de praktijk in het algemeen niet aan de verwachtingen beantwoord. Maar als in de praktijk betrekkelijk weinig wordt geschikt, vormt de phase voor den kantonrechter in den regel noodeloos oponthoud. Gegeven nu de wenschelijkheid, dat de zaak zoo spoedig mogelijk wordt afgedaan, is tot afschaffing van de bemiddelingspoging van den kantonrechter over te gaan. Daarentegen wordt dan aan de kamer voor crisispachtzaken de bevoegdheid gegeven te bemiddelen, indien een voorliggend geval daartoe aanleiding geeft.

In dit gewijzigde stelsel past niet meer eene uitspraak van den kantonrechter in hoeverre de opschorting van de betaling, als gevolg van de indiening van een verzoekschrift, wordt gehandhaafd. Wel past hierbij de bevoegdheid van de kamer voor crisispachtzaken om, indien de zaak niet voor dadelijke afdoening vatbaar is, de opschorting van den betalingsplicht te beperken tot een door haar te bepalen deel van den pachttermijn. Deze bevoegdheid en die om te bemiddelen geeft het Gewijzigd Ontwerp van Wet aan de kamer voor crisispachtzaken door een in de Crisispachtwet nieuw op te nemen art. 5.

De opmerking van eenige leden, dat het volgens de jurisprudentie twijfelachtig is, of de kantonrechter de niet-ontvankelijkheid kan uitspreken, heeft de Commissie van Rapporteurs reeds doen wijzen op een arrest van den Hoogen Raad van 30 Januari, waarbij die bevoegdheid is aangenomen. Bij het gewijzigde stelsel, volgens hetwelk de zaak dadelijk voor de kamer voor crisispachtzaken komt, heeft deze kwestie geen beteekenis meer. Het lijdt geen twijfel, dat de kamer voor crisispachtzaken de niet-ontvankelijkheid kan uitspreken als het verzoek niet op de wet steunt of niet met inachtneming harer bepalingen is ingediend.

Dat de ondergeteekenden niet kunnen instemmen met den wensch van eenige leden, die willen zien voorgeschreven, dat partijen haar standpunt schriftelijk moeten kunnen uiteenzetten en dat de formeelen bewijsregels zullen gelden, behoeft na het vorenstaande, waarin eene soepele regeling der procedure wordt voorgestaan, wel geen betoog meer.

§ 3. Het was den ondergeteekenden aangenaam in het Voorloopig Verslag de bevestiging te vinden van de juistheid hunner zienswijze, dat het steeds de bedoeling is geweest, dat de wet ook zou gelden voor den tuinbouw. De ruimere omschrijving, welke door het wetsontwerp aan het begrip „landbouw” wordt gegeven, doet niet anders dan de oorspronkelijke bedoeling verwezenlijken. Men kan nu wel de vraag stellen of de toepasselijkheid van de wet niet te ver zal gaan, doch die vraag kon, in bovenbedoelden gedachtengang, evengoed zijn gesteld ten aanzien van de wet in haar oorspronkelijken vorm. De leden, die deze kwestie ter sprake brachten, wenschen eene uitzondering voor de gevallen, waarin de pachter het gebruik van den grond slechts als nevenbedrijf uitoefent. De ondergeteekenden erkennen, dat er gevallen denkbaar zijn, waarin een beroep op de wet voor den pachter al van zeer weinig belang is. Doch zij meenen niet, dat die gevallen kunnen worden samengevat onder de aanduiding van nevenbedrijf. Nevenbedrijf is veel ruimer. Bovendien bieden deze en dergelijke omschrijvingen te weinig

houvast om in de Crisispachtwet te kunnen dienen. De Crisispachtwet zal echter, wordt zij overeenkomstig het Gewijzigd Ontwerp van Wet veranderd, reeds indirect tegengaan, dat een pachter, wiens belang slechts zeer gering is, een beroep op de wet doet. De ondergeteekenden denken hierbij aan het te heffen vaste recht van f 5 voor elk verzoekschrift en aan de verplichting tot rentevergoeding over den tijd, dat de betalingsplicht ingevolge de indiening van het verzoekschrift om pachtvermindering is opgeschort geweest. En naar aanleiding van de opmerking, dat „het zeer veel voorkomt, dat in de bedoelde gevallen de pachter financieel in veel betere positie verkeert dan de verpachter”, zij er aan herinnerd, dat het Gewijzigd Ontwerp van Wet eene bepaling bevat, houdende dat nimmer eene ontheffing wordt verleend, waardoor de verpachter in zijne belangen meer zou worden benadeeld dan de pachter bij het niet verleenen van deze ontheffing.

De ondergeteekenden, hun oordeel te dezen samenvattende, meenen, dat voor het maken van eenig principieel onderscheid geen voldoende aanleiding is, doch dat het toejuiching verdient wanneer de wet langs indirecten weg de indiening van verzoeken, waarbij niet voldoende belang betrokken is, tegenhoudt. Dit stelsel kan niet aangevallen worden door eene bijzondere casuspositie te noemen, waarin de wet te royaal zou zijn of niet royaal genoeg.

§ 4. Het zij bij de beantwoording van de opmerkingen, gemaakt in § 4 van het Voorloopig Verslag, veroorloofd allereerst er aan te herinneren, dat volgens het Gewijzigd Ontwerp van Wet de bemiddelingspoging van den kantonrechter wordt vervangen door eene bemiddelingsbevoegdheid van de kamer voor crisispachtzaken, die de zaak dadelijk te behandelen krijgt. In verband daarmee wordt ook de bevoegdheid van den kantonrechter om de opschortende werking van het ingediende verzoekschrift te beperken omgezet in zoodanige bevoegdheid van de kamer voor crisispachtzaken. Men zou kunnen vragen of aan deze laatste bevoegdheid wel behoefte bestaat nu door uitschakeling van de phase voor den kantonrechter snellere afdoening wordt bevorderd en dus de opschortende werking toch reeds wordt verkort. Doch hierbij bedenke men, dat er ook gevallen zijn, waarbij de kamer voor crisispachtzaken na eene eerste kennisgeving van de zaak en het hooren van partijen tot de conclusie komt, dat de zaak niet voor dadelijke afdoening vatbaar is doch een nader onderzoek vergt. In zoo'n geval kan er aanleiding zijn voor eene beslissing der kamer vooraf over de opschortende werking. Het Gewijzigd Ontwerp van Wet geeft deze bevoegdheid dan ook „indien de zaak niet voor dadelijke afdoening vatbaar is”.

De leden, die tegen eene tusschentijdsche beslissing nopens de opschorting bezwaren hebben, verliezen uit het oog, dat de algeheele opschorting in art. 2 der Crisispachtwet slechts is opgenomen, omdat eene algemeen te gelden gedeeltelijke opschorting niet bevredigend zou werken. Maar de tusschentijdsche beslissing geldt niet algemeen, doch voor het bepaalde geval, waarvan de beslissende autoriteit reeds een indruk heeft gekregen.

De kwestie der rentevergoeding moet almede worden gezien in verband met de in art. 2 der Crisispachtwet neergelegde opschorting. Die opschorting is niet opgenomen om den pachter door de indiening van een verzoekschrift een voordeel te geven, doch alleen op praktische gronden, om tijdens de behandeling van het verzoekschrift complicaties te voorkomen. Doch dan worde den pachter ook geen extra voordeel gegeven door de opschorting zonder vergoeding van rente te doen werken. Juist omdat de door de kamer voor crisispachtzaken bepaalde pacht-som in de plaats komt van den overeengekomen pacht-prijs, is de rentevergoeding te berekenen over het bedrag waarvan vrijstelling niet is verleend. Dat het ten plattelande geen gebruik is rente te vergoeden over achterstallige pachtermijnen, is niet ter zake dienende, nu het hier gaat om eene wettelijke opschorting. Het percentage is geenszins te hoog: het moge het nuttig effect hebben, dat het een pachter weerhoudt van de indiening van een

verzoekschrift alleen om daardoor te profiteren van de wettelijke opschorting.

Het is wel waar, dat de pacht-prijs in de oorspronkelijke pacht-overeenkomst, wat den door de kamer voor crisispachtzaken behandelenden termijn betreft, geacht wordt te zijn bepaald op het bedrag tot hetwelk deze termijn is teruggebracht, doch dit is niet meer dan eene wettelijke fictie, welke uiteraard niet meer betekenis heeft dan de wet zelf daaraan wil toekennen, zoodat daaraan nooit een argument kan worden ontleend om den verpachter rente te doen vergoeden over een bedrag, waarop hij krachtens de overeenkomst recht had.

Artikelen.

Artikel 1 (Gewijzigd Ontw. v. Wet).

I. Het bepaalde onder I in het Gewijzigd Ontwerp van Wet komt geheel overeen met het onder I in het Ontwerp van Wet gezegd.

II. N°. II van het Gewijzigd Ontwerp van Wet behoeft na het algemeen gedeelte dezer Memorie van Antwoord nog slechts weinig toelichting.

a. Nu de bemiddelingspoging van den kantonrechter wordt uitgeschakeld, is het beter in het eerste lid van art. 2 der Crisispachtwet te bepalen, dat het verzoekschrift wordt ingediend bij het kantongerecht en niet bij den kantonrechter. Het spreekt echter wel vanzelf, dat, mocht een verzoekschrift worden gericht tot de kamer voor crisispachtzaken of tot den kantonrechter, zulks geen niet-ontvankelijkheid ten gevolge zou hebben. Ingeval het verzoekschrift is gericht tot de kamer niet, omdat de verzoekschriften ingevolge de wet door haar worden behandeld (art. 3, lid 1, der Crisispachtwet volgens n°. III van art. 1 van het Gewijzigd Ontwerp van Wet). Bij adresseering aan den kantonrechter niet, omdat als „kantonrechter” dan moet worden beschouwd de rechter in het kanton, d. i. voor deze zaken de kamer voor crisispachtzaken, welke wordt voorgezeten door den kantonrechter, dit woord thans in engeren zin genomen.

Overigens geeft het gezegd onder a de termijnbepaling, waarover op blz. 5 dezer Memorie van Antwoord is gesproken.

b. Het tweede lid van art. 2 der Crisispachtwet zal verwijzen naar de bevoegdheid van de kamer voor crisispachtzaken om de opschorting in concreto te beperken.

c. Het derde lid van art. 2 der Crisispachtwet zal het vaste recht van f 5 bevatten. Van een ontvangstbewijs — het voorgestelde laatste lid van art. 2 — is thans reeds sprake in art. 3, eerste lid, der wet, welks inhoud overigens komt te vervallen nu de phase voor den kantonrechter wordt geschrapt.

III. N°. III van het Gewijzigd Ontwerp van Wet geeft het beginsel en de uitwerking van het vervallen van de bemiddelingspoging van den kantonrechter.

Ten aanzien van de voorgestelde nieuwe artikelen zij nog het volgende opgemerkt:

Art. 3. Het tweede en het derde lid komen overeen met de leden 2 en 3 van het geldende art. 5.

Art. 4. Met het eerste en het tweede lid zijn te vergelijken het eerste lid van het geldende art. 6 en het eerste lid van het geldende art. 5.

Het derde lid geeft den pachter gelegenheid het verschuldigde recht alsnog te storten. Geschiedt dit niet, dan volgt als sanctie de niet-ontvankelijkheid. Zoodanige sanctie kan niet worden gemist.

Art. 5. Dit artikel geeft aan de kamer voor crisispachtzaken de bevoegdheid tot minnelijke regeling en die tot beperking van de opschorting.

Die laatste bevoegdheid is formeel op gelijke wijze geregeld als de bevoegdheid, welke het ontwerp van wet aan den kantonrechter gaf. Daarover is in het Voorloopig Verslag eene opmerking gemaakt. Sommige leden meenden n.l. dat „Tegen hetgeen de kantonrechter heeft bepaald, staat geen hoogere voorziening open.” aanleiding kon geven tot misverstand. De ondergeteekenden sluiten zich aan bij die leden, die zoodanig misverstand geenszins vreesden. De kwestie heeft echter haar belang verloren, nu de zaak terstond voor de kamer voor crisispachtzaken komt.

IV. a. en b. Het eerste lid van art. 6 der Crisispachtwet kan vervallen, omdat het wordt verwerkt in het nieuwe art. 4.

c. Deze toevoeging van een nieuw lid behoeft geen toelichting meer na hetgeen daarover in het algemeen gedeelte dezer Memorie is gezegd.

V. Aan de voorgestelde toevoeging van een tweede lid aan art. 7 der Crisispachtwet wordt in het Voorloopig Verslag eene uitvoerige beschouwing gewijd, welke hierop neerkomt, dat wel wordt ingestemd met de bedoeling, doch dat die bedoeling in den tekst niet tot haar recht komt. De ondergeteekenden meenen, dat de geopperde bedenking kan worden ondervangen door „over den tijd, dat” te vervangen door „voor zoolang en voor zoover”. Door het „voor zoover” wordt dan uitgedrukt, dat rente niet meer verschuldigd is over het bedrag, ten aanzien waarvan de opschorting door de kamer voor crisispachtzaken mocht zijn opgeheven, van af het oogenblik van die opheffing.

VI. De voorgestelde wijziging van art. 10 der Crisispachtwet bestaat slechts uit eene herinnering aan het te heffen vast recht van f 5.

Artikel 2 (Gewijzigd Ontw. v. Wet).

In het Voorloopig Verslag wordt verondersteld, dat het tweede lid alleen betrekking kan hebben op termijnen, welke eerst na 1 November 1932 zijn vervallen. Ten onrechte. Dit lid heeft ook betrekking op vroegere termijnen, indien destijds het verzoek is afgewezen op grond dat de tuinbouw niet onder de wet viel.

De vraag of bij aanneming van dit ontwerp eene nieuwe aanvraag tot pachtverlaging door de pachters van tuingronden noodig is, dan wel of de reeds ingediende verzoeken, die niet-ontvankelijk zijn verklaard, opnieuw geldend worden, is in eerstbedoelden zin te beantwoorden. Een niet-ontvankelijk verklaard verzoek herleeft niet. Een nieuw verzoek kan worden ingediend uiterlijk binnen 14 dagen na de inwerkingtreding van de wijzigingswet.

Artikel 3 (Gewijzigd Ontw. v. Wet).

Bij het Gewijzigd Ontwerp van Wet is de materie van art. 2 van het oorspronkelijke ontwerp over twee artikelen (artt. 2 en 3) verdeeld. Art. 2 heeft betrekking op de uitbreiding van de Crisispachtwet over den tuinbouw enz. Het art. 3 geeft meer algemeene voorschriften van overgangsrecht. Het nieuwe art. 3 moet iets meer bevatten dan de beide laatste leden van het oorspronkelijke art. 2, nu de Crisispachtwet op meer punten wordt gewijzigd.

Bepaald wordt, dat de reeds voor de inwerkingtreding der wijzigingswet ingediende verzoekschriften niet onderworpen zijn aan het vaste recht van f 5. En verder is de overgang geregeld van het vervallen van de phase van behandeling voor den kantonrechter: zijn bij het in werking treden der wet de partijen reeds opgeroepen om voor den kantonrechter te verschijnen, dan gaat diens bemiddelingspoging door en verwijst hij bij mislukking de partijen (door oproeping) naar de kamer voor crisispachtzaken, welke de zaak dan verder behandelt overeenkomstig de nieuwe regeling.

Artikel 4 (Gewijzigd Ontw. v. Wet).

Volgens art. 3 van het oorspronkelijke ontwerp zou de wijzigingswet dadelijk na hare afkondiging in werking treden. Nu volgens het Gewijzigd Ontwerp van Wet de Crisispachtwet op meer punten wordt veranderd, is het beter de datum van inwerkingtreding eenigen tijd van te voren bekend te maken bij afzonderlijk Koninklijk besluit.

Deze Memorie van Antwoord gaat vergezeld van het Gewijzigd Ontwerp van Wet, dat zijne toelichting reeds in het vorenstaande heeft gevonden.

De Minister van Justitie,

J. DONNER.

*De Minister van Economische Zaken
en Arbeid,*

T. J. VERSCHUUR.

234. 6.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is eenige wijzigingen aan te brengen in de Crisispachtwet 1932;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

In de Crisispachtwet 1932 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

I. Het gezegde onder a en b van artikel 1 wordt gelezen:

„a. Pachtvereenkomst: eene huurovereenkomst, als bedoeld in den Zevenden Titel van het Derde Boek van het Burgerlijk Wetboek, waarbij het gehuurde goed bestaat uit ter beoefening van den landbouw te gebruiken land, al dan niet voorzien van eene hoeve of anderen opstal en roerend toebehooren.

b. Landbouw: naast akkerbouw en veehouderij ook pluimveehouderij en tuinbouw, waaronder mede het kweeken van boomen, bloembollen en bloemen wordt begrepen, en de teelt van griendhout benevens elken anderen tak van bodemcultuur.”

II. a. In het eerste lid van artikel 2 wordt de zinsnede „kan, telkens gelegen is” vervangen door:

„kan, telkens wanneer een termijn vervalt, zich bij verzoekschrift wenden tot het kantongerecht, binnen welks ressort het gepachte of het grootste deel daarvan gelegen is”.

Aan dit lid wordt toegevoegd een tweede zin, luidende:

„Het verzoekschrift wordt ingediend niet eerder dan 14 dagen vóór het vervallen van den pachttermijn en niet later dan 14 dagen na den vervalldag.”